

Koolikava rakendamise riiklik strateegia

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete tarbimise hetkeolukord Eestis	5
1.1 Koolikava toetuse rakendamine	6
1.2 Koolikava rakendamise riikliku strateegia 2017/2018. – 2022/2023. õppeaastateks eesmärkide saavutamise kokkuvõte	8
2. Strateegia eesmärk	11
3. Sihtrühm	12
4. Abikõlblikud tooted	13
4.1 Puu- ja köögivilja.....	14
4.2 Piim ja piimatooted.....	15
5. Kaasnevad haridusmeetmed	18
6. Eelarve	20
7. Strateegia rakendamine.....	21
7.1 Koolikava toodete hind.....	21
7.1.1 Puu- ja köögivilja	21
7.1.2 Piim ja piimatooted	22
7.2 Toetuse taotleja ja toetuse taotleja heakskiitmine	22
7.3 Toetuse määr ja abikõlblikud kulud.....	22
7.4 Toetuse taotlemise perioodid	23
7.5 Kaasatud huvirühmad.....	23
7.6 Teavitamise ja avalikustamise kord.....	26
8. Järelevalve, kontrolli ja hindamise kord	27

Sissejuhatus

Koolikava on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorralduse meede.

Koolikavaga toetatakse **puu- ja köögivilja, piima ja piimatoodete** jagamist lastele, millega aidatakse kaasa laste tervislike toitumisharjumuste kujunemisele. Samuti võimaldatakse koolikavas **kaasnevate haridusmeetmete** toetuse kaudu tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektorist.

Eestis hakati koolipiimatoetuse raames piima ja piimatoodete pakkumist rahaliselt toetama alates 2001. aastast ning Euroopa Liidu koolipiimakava rakendatakse alates 2004. aastast. Koolipuuvilja ja -köögivilja kava lisati turukorralduse meetmete hulka Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika puu- ja köögivilja turukorralduse reformiga 2007. aastal ning seda on rakendatud alates 2009/2010. õppeaastast, k.a Eestis.

Alates 2017/2018. õppeaastast rakendatakse koolipuuvilja ja -köögivilja kava ning koolipiimakava asemel ühist koolikava. Sellega on ette nähtud ühine raamistik, mis hõlmab Euroopa Liidu toetust haridusasutustes lastele puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumiseks ning kaasnevaid haridusmeetmeid kavas osalevate haridusasutuste õpilastele.

Õppeaastatel 2017/2018–2020/2021 rakendatud koolikava raames maksti kokku toetust 13 920 739 eurot, sh puu- ja köögivilja pakkumise eest 4 466 820 eurot, piima pakkumise eest 8 719 438 eurot ja haridusmeetmete rakendamise eest 734 482 eurot.

Koolikava rakendamise riikliku strateegia koostamise kohustus kavas osalevale liikmesriigile tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007.¹

Eelnimetatud määruse artikli 23 lõike 8 kohaselt peavad liikmesriigid koolikavas osalemise tingimusena koostama enne selles osalemist ning seejärel iga kuue aasta järel kava riikliku või piirkondliku strateegia. Riikliku strateegiaga määratakse kindlaks koolikavaga täidetavad vajadused, nende tähtsusjärjestus, sihtrühmad, eeldatavalt saavutatavad tulemused ja, kui need on kättesaadavad, mõõdetavad eesmärgid, mis tuleb saavutada võrreldes algse olukorraga. Samuti sätestatakse selles kõige asjakohasemad vahendid ja meetmed kõnealuste eesmärkide saavutamiseks. Sama määruse artikli 23 lõike 9 kohaselt määrab iga liikmesriik oma strateegias kindlaks kõigi koolikava alusel korrapärase jagamise või kaasnevate haridusmeetmete raames pakutavate toodete loetelu. Sama määruse artikli 23 lõike 10 kohaselt näevad liikmesriigid ette koolikava tõhususe tagamiseks ka kaasnevad haridusmeetmed. Sama määruse artikli 23 lõike 11 kohaselt lähtuvad liikmesriigid jagatavate toodete või kaasnevate haridusmeetmetega hõlmatud toodete valikul objektiivsetest kriteeriumidest, mis hõlmavad ühte või mitut järgmist kriteeriumit: tervise- ja keskkonnakaalutlused, kohalike või piirkondlike toodete hooajalisus, mitmekesisus ja kättesaadavus ning võimaluste piires liidust pärit toodete eelistamine.

Koolikava õiguslik alus on kehtestatud järgmistes õigusaktides:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks

¹ ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854

nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854)²;

- nõukogu määrus (EL) nr 1370/2013, millega määratakse kindlaks põllumajandustoodete ühise turukorraldusega seotud teatavate toetuste kehtestamise meetmed³;
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/39, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 kohaldamise eeskirjad seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima tarnimiseks⁴;
- komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/40, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima pakkumiseks, ning muudetakse komisjoni delegeeritud määrust (EL) nr 907/2014⁵;
- komisjoni rakendusotsus (EL) 2023/106, 11. jaanuar 2023, millega kehtestatakse koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima jaoks liikmesriikidele antava liidu toetuse soovituslikud eraldised ajavahemikuks 1. augustist 2023 kuni 31. juulini 2029;
- Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus⁶ (edaspidi *ELÜPS*);
- valdkonna eest vastutava ministri määrus.

Koolikava rakendamise riiklik strateegia õppeaastateks 2017/2018–2022/2023 on aidanud saavutada Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2005. a korraldusega nr 89 „Südame- ja veresoonkonnahaiguste ennetamise riikliku strateegia 2005–2020 kinnitamine”⁷ seatud eesmärgid, mis on suunatud kasvava põlvkonna ja tööealise elanikkonna tugeva ja hea tervise tagamisele. Alates 2020. aastast jätkub südame- ja veresoonkonnahaiguste ennetamine Vabariigi Valitsuse 17. juuli 2008. a korralduse nr 325 „Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030” (edaspidi *rahvastiku tervise arengukava*) alameesmärgina. Alameesmärkides on oluline roll tasakaalustatud toitumise edendamisel ning ülekaalu ja rasvumise kasvutrendi peatamisel. Käesolev strateegia panustab rahvastiku tervise arengukava eesmärkide saavutamisse, edendades laste tervislikku ja tasakaalustatud toitumist ning avardades teadmisi kaasnevate haridusmeetmete kaudu.

Koolikava rakendamise riiklik strateegia on koostatud õppeaastateks 2023/2024–2028/2029 (edaspidi *strateegia*).

Strateegia koostamisel on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium aluseks võtnud koolikava rakendamise riikliku strateegia 2017/2018.–2022/2023. õppeaastatel ja selle hindamisaruande tulemused. Strateegia väljatöötamisele aitasid kaasa Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*), Tervise Arengu Instituut (edaspidi *TAI*), Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Koolitoidu Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Aiandusliit jt koolikavaga seotud partnerid. Kaasa rääkimise protsess hõlmas koolikava strateegiaga seotud arutelusid, infovahetust koolikava toetuse hindamise teemal ja osalemist avalikes konsultatsioonides.

² ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854

³ ELT L 346, 20.12.2013, lk 12–19

⁴ ELT L 5, 10.01.2017, lk 1–10

⁵ ELT L 5, 10.01.2017, lk 11–19

⁶ RT I, 23.11.2022, 2

⁷ RTL 2005, 24, 340

1. Puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete tarbimise hetkeolukord Eestis

Toitumisharjumused kujunevad lapseas, mistõttu on laste toitumise jälgimine ja suunamine olulise tähtsusega tervislike ja tasakaalustatud toitumisharjumuste kujunemises.

Maailma Terviseorganisatsioon (World Health Organization) soovitab päevas tarbida vähemalt 400 g puu- ja köögivilju või marju⁸. Selline kogus vastab 5–6 portsjonile ning üks portsjon võrdub ühe puuviljaga, nagu õun või pirn, või ligikaudu 80–100 g köögiviljaga. Eelkõige soovitakse tarbida samas piirkonnas kasvatatud värskaid puu- ja köögivilju. Samal seisukohal ollakse ka Eestis. Eesti toitumis- ja liikumissoovituste⁹ kohaselt tuleks päevas tarbida vähemalt viis portsjonit puu- ja köögivilju, sh kaks portsjonit puuvilju ning kolm portsjonit köögivilju.

Piim ja sellest valmistatavad piimatooted on Maailma Terviseorganisatsiooni soovituste kohaselt väärtuslikud toiduained, mis sisaldavad inimesele olulisel määral vajalikke toitaineid. Eesti toitumis- ja liikumissoovitustes tuuakse välja piima ja piimatoodete päevased keskmised soovituslikud portsjonite arvud lähtuvalt päevasest keskmisest energiavajadusest. Üks portsjon võrdub ligikaudu 0,25 liitri piima või muu vedela piimatootega ning sõltuvalt energiavajadusest on soovituslik portsjonite arv päevas 2–4. Eelistada võiks maitsestatamata ja magustamata piimatooteid ning neid ise maitsestada, näiteks marjade või puuviljadega. Väga rasvaseid piimatooteid tasuks süüa harvemini või väiksemates kogustes.

Aastatel 2013–2015 läbi viidud rahvastiku toitumise uuringu tulemused¹⁰ viitavad, et võrreldes 17 aasta taguse Balti riikide toitumise ja tervise uuringuga ei ole Eesti rahvastiku toitumisharjumused vahepeal kuigi palju paranenud. Puuviljade ja marjade söömine on naiste seas vanusest sõltumata jõudnud soovitusliku hulgani, jäädes päevas keskmiselt 200–250 g vahele. Meeste seas jäi 200 g piir ületamata 10–29-aastastel, 45–49-aastastel ning 55-aastastel ja vanematel. Köögivilju tarbitakse endiselt vähe ja märkimisväärsed soolisi erinevusi selles ei esinenud; lastel jäi keskmine päevane söömiskogus umbes 70 g ja täiskasvanutel 150 g piiresse. Piima tarbisid kõige enam lapsed. Poisid jõid päevas piima keskmiselt 270–360 ml ja tüdrukud umbes 250 ml, 14–17-aastased tüdrukud vähem – umbes 180 ml. Naised jõid piima keskmiselt 130–190 ml päevas ja mehed 170–260 ml. Lisades juurde teised piimatooted, oli keskmine piima ja piimatoodete tarbimine täiskasvanutel sarnane 1997. aastaga: meeste puhul 220–400 g ja naistel 240–310 g. Rahvastiku toitumise uuringut viiakse läbi kümneaastase intervalliga, järgmine uuring on kavas teha aastatel 2024–2025.

2013/2014. õppeaastal Eesti kooliõpilaste seas läbi viidud tervisekäitumise uuringu¹¹ kohaselt sööb iga päev puuvilju 32% ja köögivilju 24% õpilastest. Kõige enam on neid õpilasi, kes söövad puu- ja köögivilju kahel kuni neljal päeval nädalas. Mitte kunagi ei söö puuvilju 1% ja köögivilju 3% õpilastest. Vanuserühmade võrdluses selgus, et iga päev puuvilju söövaid õpilasi on kõige rohkem 11-aastaste hulgas (37%) ja kõige vähem 15-aastaste hulgas (29%). Iga päev köögivilju söövaid õpilasi on samuti kõige enam 11-aastaste hulgas (28%), kõige vähem 13-aastaste hulgas (21,5%).

Võrreldes 2009/2010. õppeaastaga sõid lapsed 2013/2014. õppeaastal rohkem puu- ja köögivilju, kuid endiselt sõi iga päev puu- ja köögivilja keskmiselt ainult iga kolmas õpilane ning vanuse

⁸ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet>

⁹ https://intra.tai.ee/images/prints/documents/149019033869_eesti%20toitumis-%20ja%20liikumissoovitused.pdf

¹⁰ https://intra.tai.ee/images/prints/documents/149019033869_eesti%20toitumis-%20ja%20liikumissoovitused.pdf

¹¹ https://intra.tai.ee/images/prints/documents/146702487819_Eesti_kooliopilaste_tervisekaitumine_2103-14_raport.pdf

kasvades vähenes nende arv veelgi. 11–15-aastaste hulgas on iga päev puu- ja köögivilju söövaid tüdrukuid rohkem kui poisse. Kõige suurem erinevus puuviljade tarbimises on 13-aastaste hulgas, kus iga päev sööb puuvilju 35% tüdrukutest ja 26% poistest, ning köögiviljade tarbimises 15-aastaste hulgas, kus iga päev sööb köögivilju 25% tüdrukutest ja 20% poistest.

Sama uuringu tulemuste kohaselt on iga päev piima joovate õpilaste osakaal 48%, mitte kunagi või alla ühe korra nädalas piima joovaid õpilasi on 13%. Vanuse kasvades väheneb iga päev piima joovate õpilaste hulk. See tendents ilmneb eriti tüdrukute hulgas, kus 11-aastastest joob iga päev piima 52% ja 15-aastastest 36%. Poiste puhul jääb vanuse kasvades iga päev piima joovate õpilaste osakaal enam-vähem samale tasemele. Uuringuaastate lõikes (2002–2014) on poiste seas iga päev piima tarbijaid rohkem kui tüdrukute seas. Iga päev piima tarbivate poiste ja tüdrukute osakaal on aastatega kasvanud (vähemalt korra iga päev piima joovate 11–15-aastaste õpilaste jaotus (%) soo järgi aastatel 2002–2014).

Eesti koolilaste seas tehtud tervisekäitumise värskeim uuring põhineb 2021/2022. aasta andmetele ning eelmise uuringuga võrreldes pöörati lisatähelepanu noorte vaimsele tervisele ja COVID-19 pandeemia mõju noorte eluviisile. Viidatud uuring ilmub 2023. aasta I poolaastal ja selle tulemusi ei saa veel strateegias kajastada.

1.1 Koolikava toetuse rakendamine

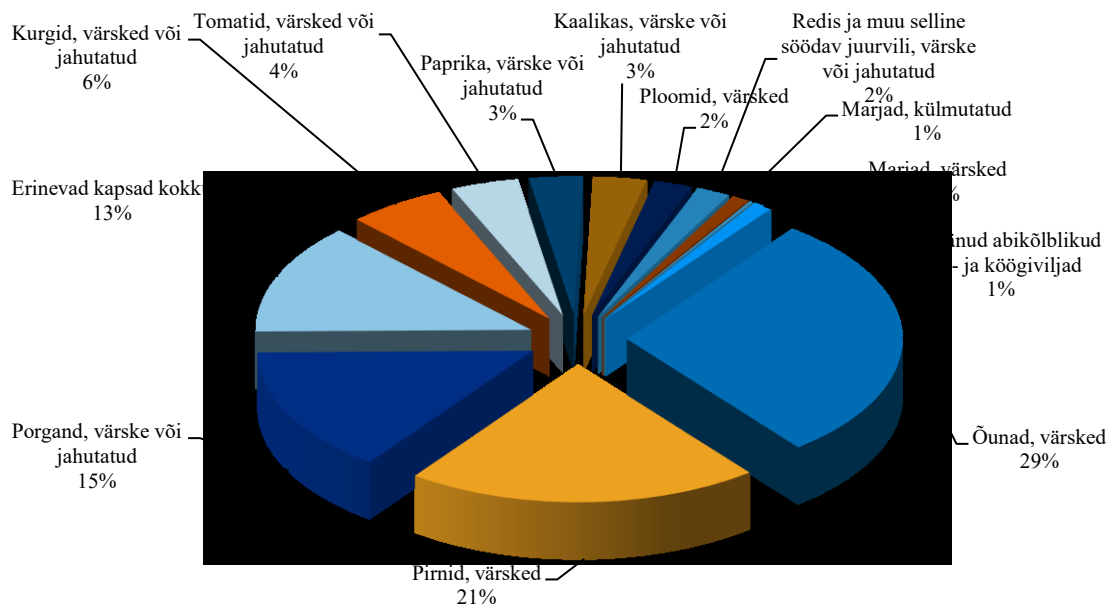
Koolipuuvilja ja -köögivilja kavas osales 2021/2022. õppeaastal 758 õppeasutust. Selle kaudu pakuti puu- ja köögivilja Eestis 128 164 õpilasele (tabel 1), mis moodustas u 92% kogu 2021/2022. õppeaasta sihtrühmast. Koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames tarbitud toodete eest maksti 2021/2022. õppeaastal toetust kokku 1,02 mln eurot, millest Euroopa Liidu toetuse osa oli 414 456 eurot ning Eesti riigieelarve osa 604 829 eurot. Kokku jagati lastele 984 tonni abikõlblikke tooteid, milles suurima osakaaluga olid õunad (29%), pirnid (21%), porgandid (15%), kapsad (13%), kurgid (6%), tomatid (4%) ja paprika (3%).

Tabel 1. Koolikava toetust taotlenud haridusasutuste ja haridusasutuste laste arv 2021/2022. õppeaastal.

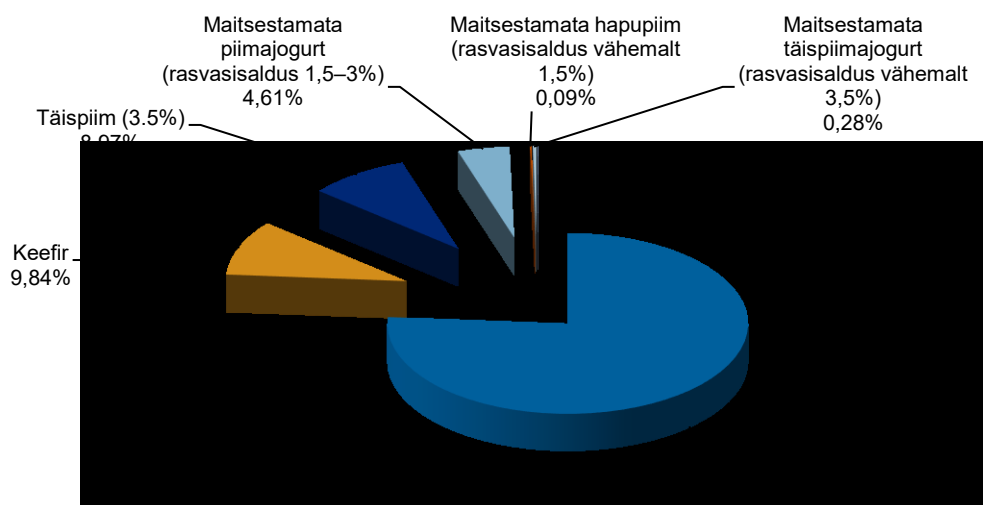
Kava nimetus	Haridusasutuste arv	Laste arv	Koolikavaga liitunud sihtrühmast kaasatud õpilaste arv 2021/2022. õa, %	Kaasnevates haridusmeetmetes osalenud laste arv
Koolipuuvilja ja -köögivilja kava	758	128 164	92%	16 720
Koolipiimakava	850	221 146	92%	

Koolipiimakavas osales samal perioodil 850 õppeasutust. See tegi kavas potentsiaalselt osalevate õpilaste arvuks Eestis 221 146 (tabel 1), moodustades 92% kogu 2021/2022. õppeaasta sihtrühmast. Koolipiimakava raames tarbitud toodete eest maksti 2021/2022. õppeaastal toetust kokku 1,88 mln eurot, millest Euroopa Liidu toetuse osa oli 707 565 eurot ning Eesti riigieelarvest makstav täiendav toetus 1,18 mln eurot. Kokku jagati lastele 3372 tonni abikõlblikke tooteid, millest kõige enam tarbitud tooted olid 2,5% piim (76%), keefir (10%), täispiim (9%) ja 1,5–3% rasvasisaldusega maitsestatamata piimajogurt (5%).

Kaasnevate haridusmeetmete läbiviimiseks maksti 2021/2022. õppeaastal toetust kokku 154 031 eurot. Kokku osales kaasnevates haridusmeetmete tegevustes u 16 720 õpilast.



Joonis 1. Abikõhlike puu- ja köögiviljade tarbimise osakaal koolipuuvilja ja -köögivilja kavas 2021/2022. õppeaastal



Joonis 2. Koolipiimatoodete tarbimise osakaal koolipiimakavas 2021/2022. õppeaastal

Koolipuuvilja ja -köögivilja kava ning koolipiimakava statistilised andmed on koondatud ühtsesse PRIA töövahendisse, mis on kättesaadav veebis¹².

¹²<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoibMDBiN2NiNmItMjgyOC00NGE2LWJkYWQtMWE1NDRmYjc2ZjcxIiwidCI6ImY5O WM0MjFjLTA1ZGItNGNjZi04NGNkLTlkYWE4YzQ2MDFmOSIsImMiOi9>

1.2 "Koolikava rakendamise riikliku strateegia 2017/2018.–2022/2023. õppeaastateks" eesmärkide saavutamise kokkuvõte

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus hindas perioodil 10. juuni 2022 kuni 28. veebruar 2023 Maaeluministeeriumi (alates 01.07.2023 nimetatud ümber Regionaal- ja Põllumajandusministeerium) tellimisel koolikava programmi progressi¹³. Hindamise eesmärk oli analüüsida ja anda hinnang koolikava rakendamise tõhususele, muutustele laste toitumisharjumustes ning nende põllumajandus- ja toidusektorist teadlikkuse tõususele. Muutusi hinnati perioodi 2017/2018–2021/2022 ehk viie õppeaasta andmete põhjal.

Hindamise käigus kogutud andmete ja sünteesitud tulemuste põhjal järeldub, et koolikava strateegia eesmärk panna lapsed tarbima rohkem piima ja piimatooteid, edendades seeläbi piima ja piimatoodete üldist tarbimist, on täietud osaliselt. Küsitluse tulemused otseselt tarbimises muutust ei tõenda, kuid intervjuudes toodi esile olulist mõju toitumisharjumuste kujundamisele. Oluline on siiski erinev tase mõjutatud (koolikavaga liitunud koolide) ja kontrollgrupi (koolikavaga mitteliitunud koolide) tulemuste vahel, mis on kasutatud hindamiskriteeriumite puhul valdavalt mõjutatud grupi kasuks. Samal ajal on oluline piimatooteid tarbivate nooremate õpilaste suurem ja vanemate õpilaste väiksem osatähtsus. Küsitluse tulemused ei tõenda, et nooremas eas loodud tarbimisharjumused oleksid kinnistunud, kuigi viis aastat kestnud programmi tulemusena võiks seda eeldada.

Samuti järeldub, et programmi eesmärk (suurendada tervislikku toitumist ja kujundada lastes tervislikke toitumisharjumusi) ei ole täiel määral realiseerunud. Koolikava rakendamisele avaldas otsesest mõju COVID-19 epideemia tõttu kehtestatud eriolukord, millest tingituna läksid koolid 2020. aasta märtsis üle distantsõppele. Seetõttu vähenes haridusasutustes koolikava toodete pakkumine ning ei olnud võimalik kaasnevaid haridusmeetmeid tavapäraselt rakendada. Kuigi eesmärkide täitmine on osaline, ei tohi alahinnata programmi mahtu osalenud koolide ja õpilaste arvu põhjal, mis Eestis on ulatuslik.

Järeldub ka, et koolikava strateegia eesmärk panna lapsed rohkem puu- ja köögivilju tarbima, edendades seeläbi puu- ja köögivilja üldist tarbimist, on täietud osaliselt. Küsitluse tulemused muutust tarbimises otseselt ei näita. Koolikavaga liitunud koolide õpilaste hinnangul pakutakse koolides erinevaid puu- ja köögivilju märkimisväärselt enam, kui kontrollgrupi koolide õpilaste arvates. Õpetajate ja lapsevanemate arvates on koolikava vajalik, kuna sellega kaasnevad motiveerivad ja harivad õppekäigud, ning nende hinnangul on erinevate puu- ja juurviljade ning piimatoodete pakkumisel hea mõju laste tarbimisharjumustele.

Kava eelarvest ja koolide suurest osakaalust tingituna on tekkinud olukord, kus praktikas kujuneb toetuse summa päevas ühe õpilase kohta väga väikseks – puu- ja köögiviljade pakkumisel ligikaudu viis senti. Selline toetus aitab kaasa toodete pakkumisele, kuid ei võimalda pakkuda kõiki puuvilju vajalikul määral. Sellest tulenevalt saab öelda, et koolikava on täitnud eesmärki kaasatud haridusasutuste ja õpilaste osakaalu arvestades, kuid toodete pakkumise mõjususe suurendamiseks peaks toetusmäär olema suurem.

Koolikava teise eesmärgi täitmine ehk laste teadlikkuse tõstmine põllumajandus- ja toidusektorist on kulgenud edukalt. Läbiviidud tegevuste hulk on suur; lisaks koolide tavapärasele programmile on lastele pakutud palju mängulisi ning toiduga seotud tegevusi. Siinjuures on oluline ka erinevate

¹³ ["Koolikava programmi \(koolipuuvilja ja -köögivilja kava, koolipiima kava, kaasnevad haridusmeetmed\) rakendamise hindamine perioodil 2017–2022", Tartu Ülikool 2023](#)

toidutootjate ja muuseumite külastamine, mis tagavad nõrgema majandusliku seisuga peredest õpilastele võimaluse osa saada silmaringi oluliselt laiendavatest tegevustest.

Koolipiimakavas seatud eesmärgid on koolikava hindamisaruande kohaselt saavutatud osaliselt või ei ole soovitud eesmäärke saavutatud.

- Koolipiimakavaga kaasatud maksimaalsest sihtrühmast oli kaasatud u 90%, kavasaajate osakaal on püsinud stabiilselt kõrge kogu perioodi vältel.
- Koolipiimakavas jagatud toodete kogus on veidi langenud, kuid püsinud stabiilselt kõrgel tasemel kogu perioodi vältel.
- Joogipiima tarbivate õpilaste osatähtsus on vaatamata koolikava rakendamisele vähenenud. Õpilaste seas läbiviidud küsitlusest selgus, et koolikavaga liitunud koolides tarbib 17% õpilastest igal koolipäeval joogipiima. Piimatoodete tarbimise vähenemise trend on täheldatav ka Eestis üldiselt – piimatoodete tarbimine on vähenenud perioodil 2015–2021 ligikaudu 25%.
- Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise 2013/2014. õppeaasta uuringu raporti kohaselt tarbis iga päev piima 48% 11–15-aastastest õpilastest. Neid baastaseme tulemusi hindamisaruande uuringuga võrreldes on joogipiima tarbivate õpilaste osatähtsus vähenenud.

Tabel 2. Mõõdikud koolikava tulemuslikkuse hindamiseks perioodil 2017-2022, koolipiimakava.

Mõõdikud koolikava tulemuslikkuse hindamiseks				Koolikava rakendamise riiklik strateegia
Eesmärk	Mõõdik	Algtase	Sihttase	Perioodi 2017/2018–2021/2022 tulemused
Suurendada või säilitada piima ja piimatoodete tarbimise taset laste seas ning edendada piima ja piimatoodete üldist tarbimist	Piima ja piimatoodete pakkumise toetuse kasutamine (PRIA)	2015/2016. õppeaastal oli koolipiimakavaga kaasatud 95% sihtrühmast.	2022/2023. õppeaastal on vastav näitaja suurem või võrdne võrreldes algtasemega.	2021/2022. õppeaastal oli koolipiimakavasse kaasatud 86% lastest, põhikooli või gümnaasiumi sihtrühmast oli kaasatud 96%. Tervikuna oli kaasatud 92% sihtrühmast.
		2015/2016. õppeaastal jagati koolipiimakava raames lastele kokku 4004 t abikõlblikke tooteid.	2022/2023. õppeaastal on vastavad näitajad suurenenud võrreldes algtasemega.	Õppeaastatel 2017/2018–2021/2022 jagati koolipiimakava raames 17481 tonni abikõlblikke tooteid. 2021/2022. õppeaastal jagati 3372 tonni piima ja piimatoodeteid, perioodi keskmiselt 3496 tonni aastas.
	Iga päev piima tarbivate laste osakaal (TAI)	2013/2014. õppeaastal tarbis iga päev piima 48% 11–15-aastastest õpilastest.		
	Piimatoodete tarbimise tase Eestis (SA, kontekst-indikaator)	2015. a-l tarbiti Eestis piimatoodeteid 217 300 t tootekaalus ehk 164,8 kg inimese kohta.		2021. a-l tarbiti Eestis piimatoodeteid 162 600 t tootekaalus ehk 122,2 kg inimese kohta.

Koolipuuvilja ja -köögivilja kavas seatud eesmärgid on koolikava hindamisaruande kohaselt saavutatud osaliselt.

- Hindamise käigus selgus, et koolis iga päev puuvilju söövate õpilaste osatähtsus on võrreldes eelmise perioodiga kasvanud (22%-lt 25%-le).
- Köögiviljade söömise sagedus ja õpilaste osatähtsus koolis on kahe uuringu võrdluses peaaegu sama, kuid siiski langustrendis.

- Sihtrühma suurus puu- ja köögivilja pakkumisel on täidetud. Kuigi koolide arv Eestis väheneb, siis programmi kaasatud õpilaste arv on saavutatud.

Tabel 3 Mõõdikud koolikava tulemuslikkuse hindamiseks perioodil 2017–2022, koolipuuvilja ja -köögivilja kavas

Mõõdikud koolikava tulemuslikkuse hindamiseks				Koolikava rakendamise riiklik strateegia
Eesmärk	Mõõdik	Algtase	Sihttase	Perioodi 2017/2018–2021/2022 tulemused
Suurendada puu- ja köögivilja tarbimist laste seas ning edendada puu- ja köögivilja üldist tarbimist	Puu- ja köögivilja pakkumise toetuse kasutamine (PRIA)	2015/2016. õppeaastal oli koolipuuvilja ja -köögivilja kavaga kaasatud 87% sihtrühmast.	2022/2023. õppeaastal on puu- ja köögivilja pakkumise toetusega kaasatud \geq 90% sihtrühmast.	2021/2022. õppeaasta lõpuks oli kaasatud 92% sihtrühmast.
		2015/2016. õppeaastal jagati koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames lastele kokku 996 t abikõlblikke tooteid.	2022/2023. õppeaastal on vastavad näitajad suurenenud võrreldes algtasemega.	Õppeaastatel 2017/2018–2021/2022 jagati koolipuuvilja- ja köögivilja kava raames kokku 4704 tonni abikõlblikke tooteid. Õppeaastal 2021/2022 jagati 984 tonni tooteid, perioodi keskmiselt 941 tonni aastas.
	Iga päev puu- ja köögivilja tarbivate laste osakaal (TAI)	2013/2014. õppeaastal tarbis iga päev puuvilju 32% ja köögivilju 24% 11–15-aastastest õpilastest.		Puuviljade igapäevane söömine koolis on võrreldes eelmise perioodiga kasvanud (2016. a 22%-lt 2022. a 24%-le). Kodus söi iga päev puuvilju 29% õpilastest (2016. a-l 47%) Köögivilju söi koolis iga päev 4., 8. ja 11. klassi õpilastest 17% (2016. a-l 16%). Kodus söi köögivilju iga päev 20% õpilastest (2016. a-l 29%).
	Puu- ja köögivilja tarbimise tase Eestis (SA)	2016. a-l tarbiti Eestis värsket köögivilja 106 202 t ning värskaid puuvilju ja marju 96 534 t.		2022. a-l tarbiti Eestis värsket köögivilja 116 009 t ning värskaid puuvilju ja marju 80 244 t ¹⁴ .

Koolikavast toetatavate kaasnevate haridusmeetmete abil laste põllumajandus- ja toidusektorist teadlikkuse tõstmine on kulgenud edukalt, huvi meetme vastu on aasta-aastalt suurenenud.

Tabel 4. Kaasnevate haridusmeetmete tulemuslikkuse mõõdikud perioodil 2017–2022.

Kaasnevate haridusmeetmete rakendamise kaudu tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektorist	Kaasnevate haridusmeetmete toetuse kasutamine (PRIA)	2015/2016. õppeaastal oli koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames kaasnevate haridusmeetmetega kaasatud 6,5% sihtrühmast.	2022/2023. õppeaastal on kaasnevate haridusmeetmete toetusega kaasatud \geq 15% sihtrühmast	2021/2022. õppeaastal oli kaasnevate haridusmeetmete toetusega kaasatud 11% sihtrühmast, 2020/2021. õppeaastal 13%.
		2015/2016. õppeaastal oli kaasnevate haridusmeetmete raames toetatavate tegevuste elluviimise kaasatud 8892 last ning tegevuste elluviimise eest maksti toetust 67 397 eurot.	2022/2023. õppeaastal on vastavad näitajad suurenenud võrreldes algtasemega.	2021/2022. õppeaastal oli kaasnevate haridusmeetmete raames toetatavate tegevuste elluviimise kaasatud 16 720 last ning tegevuste elluviimise eest maksti toetust 154 031 eurot.

¹⁴ www.andmed.stat.ee. Tarbimine (t) on leitud, liites saak (t) ja import (t) ning lahutades eksport (t).

2. Strateegia eesmärk

Koolikava rakendamisega soodustatakse puu- ja köögivilja, piima ja piimatoodete jagamist lastele. Sellega aidatakse kaasa laste tervislike toitumisharjumuste kujunemisele ning kaasnevate haridusmeetmete toetuse kaudu aidatakse tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektorist. Lisaks võimaldatakse puu- ja köögiviljakasvatajatel ning piimatootjatel leida oma toodangule uusi turuväljundeid.

Strateegia eesmärgid on järgmised.

1. Panna lapsed tarbima rohkem puu- ja köögivilja ning piima ja piimatooteid, edendades seeläbi puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete üldist tarbimist.
2. Kujundada laste tervislikke toitumisharjumusi.
3. Tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektorist.

Koolikava tulemuste saavutamisel tehtud edusamme saab kaudselt mõõta läbi laste igapäevase köögiviljade, puuviljade ja marjade ning piima ja piimatoodete tarbimise, mida TAI on uurinud Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu käigus. Samuti saab koolikava tulemuslikkuse ja mõju hindamisel kasutada võrdlust koolipuuvilja ja -köögivilja kava ja koolipiimakava näitajatega ning aastate 2017–2022 koolikava hindamisaruande tulemustega. Puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete tarbimise taset Eestis saab arvutada Statistikaameti (edaspidi SA) andmete põhjal.

Tabel 5. Mõõdikud koolikava tulemuslikkuse hindamiseks perioodil 2023–2029

Eesmärk	Mõõdik	Algtase	Sihttase
Panna lapsed tarbima rohkem puu- ja köögivilja ning edendada puu- ja köögivilja üldist tarbimist	Puu- ja köögivilja pakkumise toetuse kasutamine (PRIA)	2021/2022. õppeaastal oli koolipuuvilja ja -köögivilja kavaga kaasatud 92% maksimaalsest võimalikust sihtrühmast.	2027/2028. õppeaastal on puu- ja köögivilja pakkumise toetusega kaasatud jätkuvalt $\geq 90\%$ sihtrühmast.
		2021/2022. õppeaastal jagati koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames lastele kokku 984 t abikõlblikke tooteid ehk u 7,1 kg iga kavas osalenud lapse kohta.	2027/2028. õppeaastal on vastavad näitajad (osakaal) suurenenud võrreldes algtasemega. Arvestuse aluseks võetakse arvesse ka sihtrühmas toimunud muudatusi vastavalt koefitsiendile õpilaste arvust ning võrreldavate näitajatenä kasutatakse täiendavalt õpilase kohta toodud andmeid. Selliselt on võimalik hinnata sihtrühmast tingitud muudatusi.
	Iga päev puu- ja köögivilja tarbivate laste osakaal TAI andmetel	2013/2014. õppeaastal tarbis iga päev puuvilju 32% ja köögivilju 24% 11–15-aastastest õpilastest.	
	või strateegia rakendamise hindamisaruanne	2022. a-l tarbis iga päev koolis puuvilju 24%. 2022. a-l tarbis kodus iga päev puuvilju 29%. Köögivilju tarbis koolis iga päev 4., 8. ja 11. klassi õpilastest 17%. Kodus tarbis köögivilju iga päev 20% õpilastest.	
	Puu- ja köögivilja tarbimise tase Eestis (SA)	2022. a-l tarbiti Eestis värsket köögivilja 116 009 t ning värsket puuvilju ja marju 80 244 t.	
Suurendada või säilitada piima ja piimatoodete tarbimise	Piima ja piimatoodete pakkumise toetuse kasutamine (PRIA)	2021/2022. õppeaastal oli koolipiimakavaga kaasatud 92% sihtrühmast.	2027/2028. õppeaastal on vastav näitaja suurem või võrdne võrreldes algtasemega.

taset laste seas ning edendada piima ja piimatoodete üldist tarbimist		2021/2022. õppeaastal jagati koolipiimakava raames lastele kokku 3372 t abikõlblikke tooteid.	2027/2028. õppeaastal on vastavad näitajad suurenenud võrreldes algtasemega. Arvestuse aluseks võetakse arvesse ka sihtrühmas toimunud muudatusi vastavalt koeffitsiendile õpilaste arvust ning võrreldavate näitajatena kasutatakse täiendavalt õpilase kohta toodud andmeid. Selliselt on võimalik hinnata sihtrühmast tingitud muudatusi.
	Iga päev piima tarbivate laste osakaal TAI andmetel või strateegia rakendamise hindamisaruanne	2013/2014. õppeaastal tarbis iga päev piima 48% 11–15-aastastest õpilastest. 2022. a tarbis piima ja piimatooted iga päev koolis 4, 8. ja 11. klassi õpilastest 17%, kodus 28% õpilastest. Lapsevanemate hinnangul jõi iga päev piima 60% lastest.	
	Piimatoodete tarbimise tase Eestis (SA)	2021. a-l tarbiti Eestis piimatooted 162 600 t tootekaalus ehk inimese kohta 122,2 kg	
Kasnevate haridusmeetmete rakendamise kaudu tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektorist	Kasnevate haridusmeetmete toetuse kasutamine (PRIA)	2021/2022. õppeaastal oli koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames kaasnevate haridusmeetmetega kaasatud 13% sihtrühmast.	2027/2028. õppeaastal on kaasnevate haridusmeetmete toetusega kaasatud ≥ 15% sihtrühmast.
		2021/2022. õppeaastal oli kaasnevate haridusmeetmete raames toetatavate tegevuste elluviimisse kaasatud 16 720 last ning tegevuste elluviimise eest maksti toetust 154 031 eurot.	2027/2028. õppeaastal on vastavad näitajad suurenenud võrreldes algtasemega.

3. Sihtrühm

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 22 on sätestatud, et koolikava sihtrühmaks on lapsed, kes käivad korrapäraselt lasteaias, eelkoolis, algkoolis, põhikoolis või õppeasutuses, kus on võimalik omandada keskharidust. Sama määruse artikli 23 lõike 8 kohaselt võivad liikmesriigid riiklikus strateegias määrata kindlaks toetuse sihtrühma.

Strateegia sihtrühm:

- Puu- ja köögivilja pakkumise toetuse sihtrühmaks on koolieelsete lasteasutuste lapsed ja haridusasutuse 1.–6. klassi õpilased;
- Piima ja piimatoodete pakkumise toetuse sihtrühm on koolieelsete lasteasutuste lapsed ja haridusasutuse 1.–9. klassi õpilased;
- Kasnevate haridusmeetmete sihtrühm on koolieelsete lasteasutuste lapsed ja haridusasutuse 1.–9. klassi õpilased.

Erinevalt koolikava rakendamise riiklikust strateegiast 2017/2018.–2022/2023. õppeaastateks muudetakse käesolevas strateegias abikõlblike toodete ja kaasnevate haridusmeetmete sihtrühmad,

mis lihtsustab kava rakendamist ja haldamist. Sihtrühmade muutmise tulemusel lähtutakse strateegia rakendamisel sihtrühma valikul enam Euroopa Liidu soovitudest, mis keskenduvad 6–10-aastaste laste mõjutamisele koolikava kaudu.

Võrreldes perioodiga 2017/2018–2022/2023 suureneb puu- ja köögivilja pakkumise toetuse sihtrühm II kooliastme kuuenda klassi arvelt, see on ligikaudu 15 000 õpilast. Piima ja piimatoodete pakkumise toetuse sihtrühm väheneb 10.–12. klassi õpilaste arvelt, see on ligikaudu 36 000 õpilast. Muudatusega suureneb koolikava toetuse mõju koolieelsetes asutustes ning I, II ja III kooliastmes

Haridusstatistika andmebaasi¹⁵ 01.06.2023 andmete põhjal oli 2022/2023. õppeaastal koolikava toetuse sihtrühmas 206 523 õpilast. Kogu sihtrühmast 33% (68 983 last) on koolieelsetes lasteasutustes käivad lapsed, 44% (90 287 last) päevase õppevormiga üldhariduskoolide 1.–6. klasside õpilased ning 23% on päevase õppevormiga üldhariduskoolide 7.-9. klasside õpilased.

4. Abikõlblikud tooted

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõigete 3–5 kohaselt on liikmesriigil õigus valida koolikava abikõlblikud tooted.

Abikõlblike toodete valikul on arvesse võetud Euroopa Liidu suuniseid¹⁶, et keskenduda koolikavas eelkõige sellistele toodetele, millele ei ole lisatud suhkrut, soola, rasva, magusaineid ega kunstlikke lõhna- ja maitsetugevdajaid.

Koolikava raames pakutavad tooted peavad vastama Euroopa Liidu ja Eesti asjakohastes õigusaktides kehtestatud koostis- ja kvaliteedinõuetele ning toiduohutuse nõuetele. ELÜPS § 82 lõike 5 kohaselt kontrollib abikõlblike toodete vastavust kvaliteedi-, koostis- ja turustusnõuetele oma pädevuse piires Põllumajandus- ja Toiduamet.

Selleks, et tagada koolikava raames jagatavate toodete lisandväärtus ning silmapaistvus, peab haridusasutus tagama strateegia punkti 7.6 „Teavitamise ja avalikustamise kord” täitmise vähemalt miinimumnõuete alusel.

Koolikava abikõlblikud tooted on täiendav osa haridusasutuste üldises toitlustamises, kuid koolikava toodete toitainete- ja energiasisaldused võetakse arvesse üldise koolilõuna arvestuses.

Koolikava toetuse raames pakutud toodete pakkumise eesmärk on suunata toodete pakkujad eelistama kohalikku päritolu tooteid ning võtta arvesse sellega kaasnevat keskkonnamõju elemente. Lühikeste tarneahelate soodustamine avaldab positiivset mõju kohalike tootjate turuväljundile aidates seeläbi vähendada keskkonnamõjusid. Lühike tarneahel toob kaasa madalama transpordist tekkiva CO₂-heite taseme. Samuti aitab lühikeste vahemaade tagant tarnitava hooajalise toidu osakaalu suurendamine menüüs vähendada toidu tootmise ja tarbimise kliimamõju.

Koolikava toetuse taotlejatel on kohustus jälgida toodete tarneahela pikkust ning toetuse taotlemisel on lubatud pakkuda neid tooteid, mille kasvatamis- või tootmiskoht asub haridusasutusest kuni 300 km kaugusel. Nimetatud piirangu sätestamisel on võetud arvesse keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide täitmist, millest tulenevalt ka selle toetuse raames soodustatakse senisest enam lühikest tarneahelat ehk kasvatamis- või tootmiskoha ja haridusasutuse vahemaa on kuni 300 km kaugusel.

¹⁵ www.haridussilm.ee

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõige 6

Vahemaa arvestusel võetakse aluseks haridusasutusest kuni 300 km vaheline kaugus (lennulennult), eelistades võimalusel lähemaid tarneahelaid. Rahvusvaheliselt on tegemist „toidumiili“ kontseptsiooni rakendamisega, mis võtab arvesse toodete toomise vahemaad tootmispaigast tarbimiseni. Eesti tingimustes tuleb pidada optimaalseks 300 km punktide vahelise vahemaa rakendamist, mis hõlmab endas pea kogu Eesti tootmise potentsiaali. Abikõlblike toodete pakkumisel ei pea piirduma vaid Eesti päritolu toodetega, vaid pakkuda võib ka piiriüleseid tooteid, kui tõendatav vahemaa tagatakse kuni 300 km kaugusest toetatavast haridusasutusest. See tähendab, et on oluline, et taotleja eelistaks lühikest tarneahelat.

Põhjendatud juhtudel võib taotleja osta ka selliseid abikõlblikke tooteid, mille kasvatamis- või tootmiskoht asub haridusasutusest kaugemal kui 300 km. Näiteks juhul kui abikõlblike toodete valikul on kohalike toodete kättesaadavus 300 km raadiuses ebapiisav või puudub sootuks. Sellisel juhul on taotlejal lubatud valida abikõlblikud tooted piiranguid arvestamata. Lühikest tarneahelat soodustavad abikõlblike toodete valiku täpsemad tingimused sätestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

4.1 Puu- ja köögiviljad

Abikõlblike puu- ja köögiviljade valikul on eelistatud Eestis kasvatatavaid köögivilju, puuvilju ja marju vastavalt hooajalisusele ja kättesaadavusele. Tabelis 7 on esitatud abikõlblikud puu- ja köögiviljad koos kombineeritud nomenklatuuri kaubakoodiga (KN-kood) ning toodete arvestuslikud ühekordsed kogused.

Tabel 7. Abikõlblikud puu- ja köögiviljad

KN-kood	Puu- ja köögiviljad	Arvestuslik ühekordne kogus
0702 00 00	Tomatid, värsked või jahutatud	1 tükk
0704 10 00 0704 20 00 0704 90 10 0704 90 90	Lillkapsas, spargelkapsas, rooskapsas, valge või punane peakapsas, nuikapsas, lehtkapsas ja muu söödav kapsas perekonnast <i>Brassica</i> , värsked või jahutatud	80–100 grammi
0705 11 00 0705 19 00 0705 21 00 0705 29 00	Peasalat, aedsalat, salatsigur ja sigur, värsked või jahutatud	80–100 grammi
0706 10 00 0706 90 10 0706 90 90	Porgand, naeris, juurseller, söögipeet, aed-piimjuur ja redis, värsked või jahutatud	1 tükk või 80–100 grammi
0707 00 05	Kurgid, värsked või jahutatud	1 tükk või 80–100 grammi
0708 10 00 0708 20 00	Kaunviljad (hernerid ja aedoad), poetatud või poetamata, värsked või jahutatud	80–100 grammi
0709 20 00 0709 40 00 0709 60 10 0709 93 10 0709 93 90	Muu köögiviljad (spargel, seller, paprika, kabatsokk, kõrvits, patisson ja kõrvitsalised), värsked või jahutatud	80–100 grammi
0808 10 80	Värsked õunad, pirnid ja küdooniad	1 tükk

0808 30 90 0808 40 00		
0809 10 00 0809 21 00 0809 29 00 0809 40 05 0809 40 90	Värsked hapukirsid, kirsid, ploomid ja laukaploomid	80–100 grammi
0810 10 00 0810 20 10 0810 20 90 0810 30 10 0810 30 30 0810 30 90 0810 40 10 0810 40 30 0810 40 50 0810 90 75	Muud värsked marjad (maasikad, vaarikad, murakad, mustad sõstrad, punased sõstrad, valged sõstrad, karusmarjad, pohlad, mustikad, jõhvikad ja astelpaju marjad)	80–100 grammi
0811 10 90 0811 20 31 0811 20 39 0811 20 51 0811 20 59 0811 20 90 0811 90 50 0811 90 70 0811 90 75 0811 90 80 0811 90 95	Külmutatud puuviljad ja marjad (hapukirsid, kirsid, maasikad, vaarikad, murakad, mustad sõstrad, punased sõstrad, valged sõstrad, karusmarjad, pohlad, mustikad, jõhvikad ja astelpaju marjad)	80–100 grammi

Koolikava raames pakutud puu- ja köögivilja peab laste tavapärasele toidukorrale looma lisandväärtuse, seega ei tohi haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetuse raames jagatav toode olla sama, mida samal päeval pakutakse põhimenüüs. Pakutud puu- ja köögivilja kirjutatakse menüüsse nädalapäevade kaupa eraldi reana välja. Samuti ei tohi põhimenüü asendada toetuskava raames pakutavat puu- ja köögivilja. Näiteks kui koos toiduga pakutakse porgandisalatit, siis ei tohi samal päeval pakkuda koolikava raames värsket porgandit, küll aga võib pakkuda õuna. See tagab toidule lisandväärtuse ja pakutavate toodete mitmekesisuse. Puu- ja köögivilju võib lõikuda, tükeldada ja riivida, kuid mitte maitsestada. Külmutatud ja värsked marju võib panna magustoidu peale.

Nimetatud nõuete täitmist kontrollitakse halduskontrolli ja kohapealse kontrolli tegemise ajal. Koolikavas osalevad haridusasutused peavad säilitama puu- ja köögivilja pakkumise päevade koolitoidu menüüd koos kava raames pakutud toodete nimetustega kolm aastat ning esitama need nõudmisel kohapealse kontrolli ajal. Menüü säilitamise kohustus on vajalik koolikava rakendamise raames pakutud puu- ja köögivilja lisandväärtuse tekkimise kontrollimiseks ning väärkasutuse ärahoidmiseks.

4.2 Piim ja piimatooted

Abikõlbliku piima ja abikõlblike piimatoodete valikul on eelistatud Eestis toodetavaid lisanditeta tooteid KN-koodiga 0401 ja 0403 (tabel 8). Samuti on arvesse võetud Euroopa Liidu suuniseid

keskenduda koolikavas eelkõige toodetele, millele ei ole lisatud suhkrut, soola, rasva, magusaineid ega kunstlikke lõhna- ja maitsetugevdajaid. Valikul on arvestatud toodete kättesaadavust ja maksumust. Toodete kättesaadavus ja pakkumine on Eestis regionaalselt ühtlaselt tagatud piisava turustus- ja kaubandusvõrgu kaudu. Abikõlblikud tooted on madalama hinnaga, kuid kõrge kvaliteediga. Koolikavas jälgitakse kõige rohkem tarbitud piimatoodete (joogipiimade) jaehindade statistikat¹⁷, et tagada joogipiimade kättesaadavus kava toetusmäära ulatuses. Haridusasutuses piima ja piimatoodete pakkumise toetust võib taotleda tabelis 8 loetletud joogipiimade ja piimatoodete, sealhulgas nende laktoosivabade alternatiivide pakkumiseks.

Tabel 8. Abikõlblik piim ja abikõlblikud piimatooted

KN-kood	Piim ja piimatooted	Toetatav maksimumkogus õpilase kohta õppepäevas
0401	Kuumtöödeldud maitsestatamata täispiim, rasvasisaldusega vähemalt 3,5%	0,25 liitrit
0401	Kuumtöödeldud maitsestatamata piim, rasvasisaldusega 2,5%	0,25 liitrit
0401	Kuumtöödeldud maitsestatamata piim, rasvasisaldusega 1,5–1,8%	0,25 liitrit
0403	Maitsestatamata täispiimajogurt, rasvasisaldusega vähemalt 3,5%	0,25 liitrit
0403	Maitsestatamata piimajogurt, rasvasisaldusega 1,5–3%	0,25 liitrit
0403	Keefir, rasvasisaldusega vähemalt 1,5%	0,25 liitrit
0403	Maitsestatamata hapupiim, rasvasisaldusega vähemalt 1,5%	0,25 liitrit
0403	Hapendatud pett, rasvasisaldusega kuni 0,5%	0,25 liitrit
0403	Rjaženka, hapendatud piimatoodete, rasvasisaldusega kuni 3,5%, ilma lisanditeta, maitsestatamata	0,25 liitrit
0403	<i>Skyr</i> , hapendatud piimatoodete, maitsestatamata	0,25 liitrit
0403	Kreeka jogurt, maitsestatamata, rasvasisaldusega vähemalt 3,5%	0,25 liitrit
0406	Kodujuust ja kohupiim, ilma lisanditeta ja maitsestatamata, rasvasisaldusega kuni 5%	0,25 liitrit

KN-koodiga 0401 on erineva rasvasisaldusega joogipiimad, KN-koodiga 0403 on hapendatud piimatooted ja KN-koodiga 0406 on tooted, mis on saadud piimavadaku kontsentreerimise teel piima või piimarasvade lisamisega. Lisaks koolikava üldistele suunistele on piima ja piimatoodete valikul Eestis arvesse võetud eelnevatel aastatel (2005–2017) koolipiimakava raames piima ja piimatoodete tarbimise trendid. Selle alusel on kõige enam tarbitud piimatoodeteks olnud maitsestatamata joogipiimad ja maitsestatamata hapendatud piimatooted.

Käesolevas strateegias laiendatakse abikõlblike piimatoodete valikut, et suurendada piimatoodete tarbimise osakaalu ning pakkuda laiemat valikut neile, kes eelistavad joogipiimale teisi piimatooteid.

¹⁷ <https://www.ki.ee/>

Selle käigus on võetud arvesse koolikava perioodi 2017–2022 hindamisaruannet, toetuse taotlejate tagasisidet ja riiklike toitumissoovitusi¹⁸, mille põhjal võimaldab mitmekesisem piimatoodete valik pakkuda piimatooteid suuremale arvule õpilastele. Toitumissoovituste alusel tuleks eelistada maitsestatamata ja magustamata tooteid.

Sellest lähtuvalt on hindamisaruandes tehtud ettepanek lisada abikõlblike piima ja piimatoodete valikusse järgmised maitsestatamata ja ilma lisanditeta hapendatud piimatooted.

1. **Rjaženka** on kõrgpastöriseeritud hapupiimatoode, mis saadakse pikalt keedetud lehmapiima hapendades. Rjaženka on kreemjat värvi, ühtlase konsistentsiga ja maitsestatamata joogijogurti maitsega, sel on mahe lõhn ning erinevalt keefirist ei sisalda see gaasi.
2. **Skyr** on Skandinaavia päritolu hapendatud piimatoode, mis jääb konsistentsilt jogurti ja kohupiima vahepeale; see on pehme maitsega, väga kõrge valgusisaldusega ning madala rasvasisaldusega.
3. **Kreeka jogurt** on hapendatud piimatoode, mis sisaldab pea poole rohkem valku kui tavaline maitsestatamata jogurt; samuti on Kreeka jogurt kõrgema rasvaprotsendi, tihkema konsistentsi ja õrna iseloomulikult hapuka maitsega.
4. **Kodujuust** on valgurikas piimatoode. Tootmistehnoloogia põhjal on tegu pigem juustu kui kohupiimaga. Kodujuustu esmatoore on lõss, millele pärast pastöriseerimist lisatakse piimhappebakterite kogum ehk juuretis. Juuretisebakterid tekitavad piimhapet, mis on toote valmistamise üks eeldusi, takistavad ebasoovitavate võõrmikroobide elutegevust ning kujundavad kodujuustu välimuse, maitse ja lõhna. Piimavalgud on inimorganismile väga sobiva aminohappelise koostisega ja kergesti seeditavad. Kodujuust on traditsiooniline Eesti piimatoode.
5. **Kohupiim** on piimatoode, mida valmistatakse pastöriseeritud piimast või lõssist (rasvata piim), mida hapendatakse madalal temperatuuril (50–60 °C) piimhappebakterite puhaskultuuride juuretisega. Kohupiim on traditsiooniline Eesti piimatoode.

Haridusasutuses piima ja piimatoodete pakkumise toetuse taotlemisel tuleb arvestada, et toetatav maksimumkogus abikõlblikku piima õpilase kohta õppepäevas on 0,25 liitrit (250 ml). Jogurtite, hapupiima, keefiri, kohupiima ja kodujuustu kohta peetakse arvestust kilogrammides ja teisendamiseks kasutatakse koefitsienti 1,03 (liiter = kilogramm / 1,03; kilogramm = liiter X 1,03)¹⁹. Seega on nende piimatoodete puhul vastav päevane maksimumkogus 0,258 kilogrammi (258 grammi). Teisendamiseks kasutatav koefitsient tuleneb piima üldtuntud tihedusest ja on kinnitatud Euroopa Liidu koolikavas arvestuse alusena.

Koolikavas ei ole piima ja piimatoodete pakkumiseks ette nähtud ühtset korda. Tooteid võib pakkuda tavapärase toidukordade vahepeal või nendega samal ajal. Juhul kui koolikava raames jagatakse piima ja piimatooteid tavapärase toidukorra ajal, tuleb tagada jagatavate toodete lisandväärtus ja silmapaistvus:

- koolikava raames pakutavad tooted peavad olema põhimenüüs märgistatud koolikava toodetena ning olema selgelt äratuntavad koolikava osana;
- koolikava raames pakutavaid tooteid ei tohi kasutada tavapärase toidukorra ajal pakutava koolitoidu valmistamiseks;
- kui tavapärasel toidukorral pakutakse põhimenüüs piimale ja piimatoodetele lisaks koolikava tooteid (piima, piimatooteid või mõlemat), tuleb tagada koolikava raames pakutavate toodete eristamine (viitamine koolikavale) põhimenüüs.

¹⁸ <https://toitumine.ee/kuidas-tervislikult-toituda/toidusoovitused/piim-ja-piimatooted>

¹⁹ <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/SchoolSchemeMonitoring/SchoolSchemeMonitoring.html>

Koolikava kaudu piima ja piimatoodete pakkumisel tuleb arvestada, et toodete kasutamine toidu valmistamiseks või segamine muu toiduga ei ole lubatud.

Nimetatud nõuete täitmist kontrollitakse halduskontrolli ja kohapealse kontrolli tegemise ajal. Koolikavas osalevad haridusasutused peavad säilitama piima ja piimatoodete pakkumise päevade koolitoidu menüüd koos kava raames pakutud toodete nimetustega kolm aastat ning esitama need nõudmisel kohapealse kontrolli ajal. Menüü säilitamise kohustus on vajalik koolikava rakendamise raames pakutud piima ja piimatoodete lisandväärtuse ja silmapaistvuse kontrollimiseks.

5. Kaasnevad haridusmeetmed

Euroopa Liidu eraldatud raha on koolikavas lubatud kasutada lisaks puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumise toetamisele ka kava tõhusust suurendavate kaasnevate haridusmeetmete toetamiseks, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõikes 10.

Kaasnevate haridusmeetmete sihtrühmaga on kaasatud kogu koolikava sihtrühm:

- koolieelsete lasteasutuste lapsed;
- haridusasutuse 1.–9. klassi õpilased.

Kaasnevad haridusmeetmed täiendavad riiklikku õppekava koolieelsetes lasteasutuses ja põhikoolis. Tavapärase õppeprogrammi ja huvihariduse lisana võimaldatakse kaasnevate haridusmeetmete kaudu osaleda põllumajandussektoriga seotud tegevustes. Koolikava kaasnevates haridusmeetmetes saavad osaleda kõik kavas osalevad haridusasutused. Meetmetest osasaamine on vabatahtlik, haridusasutus saab tegevuste valiku ise teha, tuginedes kava põhimõtetele ja tingimusele. Kaasnevaid haridusmeetmeid rakendatakse õppeaastapõhiselt ning tegevuste kogumaht kinnitatakse iga õppeaastal pärast toetuse taotlusvooru, arvestades meetme eelarvet.

Koolikava raames saab kaasnevate haridusmeetmete toetust kasutada tegevusteks, mis on seotud otseselt või kaudselt kas puu- ja köögivilja või piima ja piimatoodete või mõlema pakkumisega. Koolikava kaasnevate haridusmeetmete eesmärk on tutvustada lastele põllumajandussektorit ja õpetada neile tervislikke toitumisharjumusi. Kaetud võivad olla ka sellised teemad nagu lühike toidutarneahel, mahepõllumajandus, säästev tootmine või toidujäätmed. Haridustegevus võib kaasata ka õpetajaid ja lapsevanemaid, kuna nemad on eeskujuks laste tervislike toitumisharjumuste ja eluviiside kujundamisel.

Koolikava kaasnevad haridusmeetmed täiendavad piimatoodete ning puu- ja köögivilja pakkumise meetmeid, seega saavad osaleda üksnes haridusasutused, mis osalevad ka piima, puu- ja köögivilja või mõlema pakkumise meetmes.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 3 lõike 1 kohaselt peavad kaasnevad haridusmeetmed olema otseselt seotud koolikava toetuse eesmärkidega, et suurendada valitud põllumajandustoodete tarbimist ja edendada tervislikumat toitumist. Kaasnevate haridusmeetmed võivad hõlmata järgmisi tegevusvaldkondi:

- a) põllumajandusettevõtete, viljapuuaedade, tootjaorganisatsioonide, piimatöötlemisüksuste, põllumajandustootjate turgude, puu- ja köögiviljade laos sorteerimise ja pakendamise ning põllumajandusmuuseumide külastamine ja muu selline tegevus;
- b) kooliaedade ja viljapuuaedade rajamine ja hooldamine;

- c) toiduvalmistamis-, kokandus- ja degusteerimistunnid, õpitoad, laborid ja muu selline tegevus;
- d) koolitunnid, seminarid, konverentsid, õpikojad ja muu selline tegevus;
- e) õppematerjalid, võistlused, mängud, hariduslikud viktoriinid, teemapäevad või -nädalad ja muu selline tegevus.

Kaasnevates haridusmeetmetes on lubatud kaasata ja pakkuda erinevate tegevuste (teemapäev, toiduvalmistamine vm) raames Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõigetes 3, 4 ja 5 osutatud põllumajandustooteid:

- a) puu- ja köögivilja ning banaanisectori värsked tooted;
- b) joogipiim ja selle laktoosivabad alternatiivid;
- c) töödeldud puu- ja köögiviljatooted;
- d) juust, kohupiim, jogurt ja muud fermenteeritud või hapendatud piimatooted ilma lisatud lõhna- ja maitseainete, puuviljade, pähklite või kakaota;
- e) fermenteeritud piimatooted ilma puuviljamahlata, naturaalsete lõhna- ja maitseainetega;
- f) fermenteeritud piimatooted puuviljamahlaga, naturaalsete lõhna- ja maitseainetega või ilma lõhna- ja maitseaineteta;
- g) fermenteeritud või fermenteerimata piimatooted puuviljaga, naturaalsete lõhna- ja maitseainetega või ilma lõhna- ja maitseaineteta.

Abikõlblikud on selliste kaasnevate haridusmeetmete kulud, mille käigus haritakse lapsi teemadel, mis on seotud põllumajandusega, tervislike toitumisharjumustega ning koolikava raames pakutavate toodete turustamise ja tarbimisega seotud keskkonnaküsimustega, ning selliste kaasnevate haridusmeetmete kulud, millega toetatakse toodete jagamist ning mis vastavad koolikava eesmärkidele (tabel 9).

Tabel 9. Kaasnevate haridusmeetmete toetuse raames toetatavate tegevuste näited

Toetatav tegevus	Eesmärk	Sisukirjeldus
Põllumajandus- ja toidusektori ettevõtete külastus	Tõsta laste teadlikkust põllumajandus- ja toidusektori ettevõtete toimimisest.	Koolikava raames pakutavate toodetega seotud põllumajandus- ja toidutööstusettevõtete külastus. Muud teemakohased väljasõidud: Eesti maaelu ja põllumajandust kajastavad muuseumid, toiduturud, põllumajandusmess vm.
Õppetööga seotud tegevused: degusteerimisklassid, toiduvalmistamine, õpitoad, toidulabor, teemapäevad, seminar vm samaväärne tegevus	Tõsta laste teadlikkust tervislikust toitumisest ning kujundada praktiliste tegevuste kaudu laste tervislike toitumisharjumusi.	Koolikava raames pakutavaid tooteid sisaldava toidu valmistamisega seotud tegevused, mis on võimalik õppeprotsessi kaasata. Lubatud on toidu valmistamine nii kuum- kui ka külmtöötlemisel. Samuti on lubatud toiduvalmistamisse vm protsessi kaasata kõiki teisi vajalikke toiduaineid, et kasutada neid koos koolikava raames pakutavate toodetega.
Kooliaedade rajamine	Tõsta laste teadlikkust köögiviljade, puuviljade ja marjade kasvatamisest. Suurendada laste huvi põllumajandussaaduste	Koolikava raames pakutavate toodetega seotud tegevused kooliaedade rajamisel, hooldamisel, saagi koristamisel vm.

	tootmise vastu läbi praktilise tegevuse.	
Muud teemakohaselt korraldatavad tegevused (video- ja fotokonkurss, mängud ja võistlused vm)	Tõsta laste teadlikkust põllumajandussaaduste tootmisest või tervislikust toitumisest. Kaasata lapsi läbi praktilise tegevuse.	Koolikava või eraldi koolikava tooteid kajastava foto- ja videokonkursside korraldamine sotsiaalmeedia kaasabil (Facebook, YouTube jne). Erinevate mängude, võistluste või teemapäevade korraldamine õppeprotsessis jne.

Koolikava kaasnevate haridusmeetmete toetust saab taotleda üksnes haridusasutuste nimel, mis osalevad piima, puu- ja köögivilja või mõlema pakkumise meetmes.

Kaasnevate haridusmeetmete kulud ei tohi olla ebaproportsionaalselt suured ning need peavad olema vastavuses heade finantsjuhtimise põhimõtetega, eriti ökonoomsuse ja tasuvuse põhimõttega.

Abikõlblike kulude alla kuuluvad kaasneva haridusmeetme põhikulude raames lisaks järgmised:

- transpordikulu;
- sissepääsu- või piletirahad lastele ning õpetajatele või lastevanematele, kes saavad meetme käigus lapsi;
- kulud, mis on seotud haridusmeetme käigus haridusasutusvälise giidi või õppejõu kaasamisega.

Kaasnevate haridusmeetmete toetuse määr lapse kohta ja toetuse taotluse täpsemad nõuded sätestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

6. Eelarve

Koolikava toetuse Euroopa Liidu soovituslikud eraldised liikmesriikidele puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumiseks on sätestatud Euroopa Komisjoni rakendusotsuses (EL) 2023/106, 11. jaanuar 2023, millega kehtestatakse koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima jaoks liikmesriikidele antava liidu toetuse soovituslikud eraldised ajavahemikuks 1. augustist 2023 kuni 31. juulini 2029. Ajavahemikuks 1. august 2023 kuni 31. juuli 2029 on koolikava toetuse soovituslikud eraldised Eestile puu- ja köögivilja pakkumiseks 396 340 eurot õppeaastas ning piima ja piimatoodete pakkumiseks 754 955 eurot õppeaastas. Euroopa Liidu toetus eraldatakse igale liikmesriigile 6–10-aastaste vanuserühma kuuluvate laste osakaalu põhjal, arvestades liikmesriikide eri piirkondade arengutaset ning piima ja piimatoodete puhul varasemat Euroopa Liidu toetuse kasutamist (ajalooline kriteerium).

Koolikavas osaleda sooviv liikmesriik esitab igal aastal taotluse Euroopa Liidu toetuse saamiseks, täpsustades taotletava summa puu- ja köögivilja pakkumise toetuseks ning piima ja piimatoodete pakkumiseks. Kui liikmesriik ei ole konkreetse aasta kohta taotlust esitanud või on taotlenud ainult osa oma soovituslikust eraldisest, jagab Euroopa Komisjon kõnealuse soovitusliku eraldise või selle taotlemata osa ümber neile liikmesriikidele, kes on teatanud oma valmisolekust kasutada enda soovituslikust eraldisest suuremat summat. Pärast liikmesriikidelt taotluste saamist võtab Euroopa Komisjon igal aastal vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumiseks antava toetuse lõplik jaotamine kavas osalevate liikmesriikide vahel.

Eesti kasutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 217 sätestatud võimalust maksta lisaks Euroopa Liidu toetusmäärale riiklikku toetust abikõlblike toodete pakkumiseks ja kaasnevate haridusmeetmete elluviimiseks. Koolikava toetuse eelarvest makstavad

summad kujunevad kaasatud sihtrühma ja sätestatud piirmäärade ulatuses vastavalt toodete tarbimisele ja kaasnevate haridusmeetmete kasutamisele. Koolikava eelarve kinnitatakse Eestis kalendriaastapõhiselt, arvestades riigieelarvest määratud summa suurust.

Kaasnevate haridusmeetmete rakendamise eelarve on kuni 15% summast, mis on Eestile ette nähtud komisjoni rakendusotsuse (EL) 2023/106, 11. jaanuar 2023, millega kehtestatakse koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima jaoks liikmesriikidele antava liidu toetuse soovituslikud eraldised ajavahemikuks 1. augustist 2023 kuni 31. juulini 2029, I lisas. Kaasnevate haridusmeetmete eelarve arvestuseks võetakse arvesse kõik komisjoni rakendusotsusega vastuvõetavad täiendavad liidu toetuse lisaeraldised, mis on kinnitatud enne kaasnevate haridustoetuse taotlemisvooru. Kaasnevate haridusmeetmete eelarvet võib rahastada Euroopa Liidu eraldistest ning Eesti riigieelarve eraldisest.

Tabel 10. Koolikava eelarve 2023/2024. õppeaastal (eurot)

	Koolipuuvilja ja -köögivilja kava	Koolipiimakava	Koolikava toetuse eelarve kokku	Kaasnevate haridusmeetmete toetus²⁰
Euroopa Liidu eelarve kokku	412 360*	754 955*	1 167 315*	175 097*
<i>Euroopa Liidu soovituslik eraldis²¹</i>	<i>396 340</i>	<i>754 955</i>	<i>1 151 295</i>	Kuni 15% Euroopa Liidu koolikava toetuse eelarvest Eestile eraldatud summast
<i>Euroopa Liidu lisaeraldised²²</i>	<i>16 020</i>	<i>0</i>	<i>16 020</i>	
Eesti riigieelarve ²³	1 001 500 *		1 001 500 *	
Euroopa Liidu ja Eesti riigieelarve kokku	2 168 815 *		2 168 815*	

**Ei ole lõplik, võib muutuda eelarve lisaeraldiste tulemusel*

7. Strateegia rakendamine

7.1 Koolikava toodete hind

Koolikavas pakutud toodetele ei ole kehtestatud maksimumhindasid, kuid koolikava toodete valiku puhul on arvesse võetud, et nende hinnad ja kättesaadavus oleksid võrreldavad kohalikul turul pakutava valikuga. Koolikava toetuse taotleja peab toetuse taotlemisel järgima, et pakutava toote maksumus ei ületaks õpilase kohta kehtestatud toetuse määra ja koguselist piirangut.

Koolikava toodete hinna monitooringu, toetusmäära ja õpilase kohta kehtestatud koguselise piirangu alusel tagatakse koolikavas pakutavate toodete hindade läbipaistvus.

7.1.1 Puu- ja köögivilid

Arvestades abikõlblike puu- ja köögiviljade laia valikut ning võimalikke hinnaerinevusi, ei piiritleta toodete pakkumiste arvu taotlusperioodil ning toodete pakkujal on võimalus selle üle ise otsustada.

²⁰ Kaasnevate haridusmeetmete toetuse eelarve on kuni 15% komisjoni rakendusotsus (EL) 2023/106, 11. jaanuar 2023 lisas I, Eestile ettenähtud summast.

²¹ Euroopa Liidu soovituslikud eraldised õppeaasta kohta ajavahemikuks 1. august 2023 – 31. juuli 2029.

²² Euroopa Liidu lisaeraldised arvestatakse liikmesriikide teavituste põhjal iga õppeaasta kohta eraldi, 2023/2024. õppeaasta kohta pole summa lõplik.

²³ Eesti riigieelarve arvestatakse kalendriaastapõhiselt, 2023. a eelarve võib muutuda sõltuvalt lisaeraldisest.

Haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetuse taotlemisel tuleb arvestada, et pakutava toote maksumus ei ületaks õpilase kohta kehtestatud toetuse määra.

7.1.2 Piim ja piimatooted

Koolikavas jälgitakse kõige rohkem tarbitud piimatoodete (joogipiimade) jaehindade statistikat²⁴, mille eesmärk on tagada joogipiimade kättesaadavus kava toetusmäära ulatuses.

Haridusasutuses piima ja piimatootete pakkumise toetuse taotlemisel tuleb arvestada, et toetatav maksimumkogus abikõlblikku piima või piimatoodet õpilase kohta õppepäevas on 0,25 liitrit (250 ml).

Piimaturu muutustest tingituna võib esineda piima ja piimatoodete turuhindade muutusi, mille käigus koolikava raames pakutavate toodete hinnad tõusevad keskmisest enam. Sellisel juhul võib tekkida koolikava toetuse suuruses ning koolikava toodete maksumuses hinnavahe, mille peab katma kas koolikavas osaleja ise või siis kohalik omavalitsus oma piirkonna kooli ja õpilaste eest.

7.2 Toetuse taotleja ja toetuse taotleja heakskiitmine

Koolikava toetuse taotluse võib esitada haridusasutus, linna- või vallavalitsus oma haldusterritooriumil paikneva haridusasutuse kohta ning puu- ja köögivilja ning piima ja piimatootete pakkuja. Linna- või vallavalitsus ning puu- ja köögivilja ning piima ja piimatootete pakkuja võivad koolikava toetust taotleda, kui nad on selles haridusasutusega kirjalikult kokku leppinud.

Enne koolikava toetuse taotlemist peab toetuse taotleja olema PRIA poolt heaks kiidetud ning taotleja andmed peavad olema kantud põllumajandustoetuste ja põllumassivide registrisse. Taotleja esitab heakskiidu saamiseks taotluse, milles ta kinnitab, et vastab toetuse taotlemise nõuetele.

Koolikava toetuse raames on haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetuse ning haridusasutuses piima ja piimatootete pakkumise toetuse ning kaasnevate haridusmeetmete toetuse kohta üks heakskiidutaotlus, mis tuleb esitada PRIA e-teenuste keskkonna kaudu. Heakskiidutaotlusi saab PRIA-le esitada pidevalt, kindlat esitamistähtaega määratud ei ole. Taotlejale antav heakskiit on tähtjatu. Heakskiidu andmine otsustatakse hiljemalt 30. päeval pärast heakskiidutaotluse esitamist. PRIA-t tuleb teavitada, kui heakskiidutaotluse andmed muutuvad. Heakskiidutaotluse muutmise avaldusi saab esitada PRIA e-teenuste keskkonna kaudu.

7.3 Toetuse määr ja abikõlblikud kulud

Koolikava toetuse raames makstakse haridusasutuses puu- ja köögivilja ning piima ja piimatootete pakkumise toetust lapse kohta õppepäevas. PRIA arvutab ELÜPS-i § 82 lõike 4 alusel õppepäevade jooksul puu- ja köögivilja ning piima ja piimatootete pakkumise eest antava toetuse määrad ühe lapse kohta, arvestades selleks riigieelarvest eraldatud summa jaotust, abisaajate laste arvu ning õppepäevade arvu.

PRIA avaldab haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise ning haridusasutuses piima ja piimatootete pakkumise toetuse määrad oma veebilehel 10 tööpäeva enne taotlusperioodi algust. 2023/2024. õppeaasta esimesel taotlusperioodil on haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise

²⁴ <https://www.ki.ee/>

toetuse määr 0,05 eurot lapse kohta õppepäevas ning piima ja piimatootte pakkumise toetuse määr 0,108 eurot lapse kohta õppepäevas.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 4 lõikes 1 osutatud kulused ei tohi rahastada ühegi muu Euroopa Liidu toetuskava, programmi, meetme ega tegevuse raames.

Mitteabikõlblikud kulud on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõike 1 punktis c ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 4 lõike 1 punktides c–f loetletud kulud:

- 1) kulud seoses koolikava reklaamimisega, mis on otseselt suunatud laiema avalikkuse teavitamisele koolikavast;
- 2) kulud seoses võrgustike loomise meetmetega, mille eesmärk on koolikava rakendamise seotud kogemuste ja parimate tavade vahetamine;
- 3) kulud, mis on seotud liikmesriikide kohustusega kontrollida ja hinnata oma koolikava tulemuslikkust;
- 4) koolikava raames pakutavate toodete transpordi ja jagamise kulud.

Samuti ei ole abikõlblik kulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 lõike 1 punktis a komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 4 lõike 1 punktis a loetletud koolikava raames pakutud toodete tarnimisel ja jagamisel kasutatava varustuse ostmise, üürimise, rentimise ja liisimise kulud nagu on sätestatud ka strateegias.

7.4 Toetuse taotlemise perioodid

Haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetust ning piima ja piimatootte pakkumise toetust võib taotleda kuni viis korda aastas järgmiste taotlusperioodide kohta:

- 1. august – 31. oktoober;
- 1. november – 31. detsember;
- 1. jaanuar – 28. veebruar;
- 1. märts – 30. aprill;
- 1. mai – 31. juuli.

Kaasnevate haridusmeetmete toetuse taotlusperiood on 15. –31. oktoober ning toetatav tegevus peab olema ellu viidud hiljemalt taotluse esitamisele järgneva aasta 31. juuliks.

7.5 Kaasatud huvirühmad

Koolikava strateegia koostamisse ja sellega seotud tegevustesse on kaasatud koolikavas osalevad organisatsioonid (haridusasutused, haridusasutuse õpilased, kohalikud omavalitsused, toodete pakkujad või tarnijad, koolitoitlustajad, koolikokad ning kaasnevates haridusmeetmetes osalejad). Kaasnevate haridusmeetmetega seotud tegevustes on osalenud põllumajandusharidusasutused, teadusasutused, toidutootjad, toidutööstused, muuseumid, huvitegevuste esindajad jpt.

Kaasatud osapooltega koostöös toimus 2022. aastal mitu strateegia koostamisega seotud tegevust:

- otsepöördumised ja vahetu kontakt;
- koolikavaga seotud küsimustikud ja teavitused masspostitusena;
- Maaeluministeriumi koolikava küsitlus kavas osalejatele 2022. aasta kevadel (teemadeks avalda arvamust Euroopa Liidu koolikava rakendamise kohta Eestis: koolikava mõju

toitumisharjumustele; puu- ja köögivilja, piimatoodete tarbimise trendid; koolipuuvilja ja -köögivilja kava 2017–2023 ja 2023–2029; koolipiimakava 2017–2023 ja 2023–2029; kaasnevate haridusmeetmed aastatel 2017–2023 ja 2023–2029; muud ettepanekud);

- strateegiateemaline arutelu koolikava sidusgruppidega; 2022. aasta sügisel arutelu Euroopa Liidu koolikava strateegiast perioodil 2023–2029.

Lisaks koolikavaga otseselt seotud osapooltele aitavad koolikava rakendamisele kaasa asutused ja ühendused, mis on seotud koolitoitlustusega üldisel tasandil: Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Tervise Arengu Instituut, Terviseamet, Keskkonnaministeerium, haridusasutuste ühendused ja liidud.

Koolikava rakendamisel tuleb arvestada koolitoitlustuse üldise korralduse ja huvitatud osapooltega ja koolitoitlustuses kehtiva korraldusega.

- Toitlustamist koolides reguleerib Eestis sotsiaalministri 15. jaanuari 2008. aasta määrus nr 8 „Tervisekaitse nõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“²⁵, millega sätestatakse nõuded pakutavale toidule ning toidu energia- ja toitainesisaldusele. Määruse nõuete täitmise üle teeb järelevalvet Terviseamet.
- Koolilõuna pakkumist õpilastele toetatakse riigieelarvest põhikooli ja gümnaasiumiseaduse alusel ning riigi makstav koolilõunatoetus on 1 euro õpilase kohta päevas.
- Koolikava toetus: piimatoodete pakkumises taotlejale antava toetuse määraks on kehtestatud 0,108 eurot lapse kohta õppepäevas ning puu- ja köögivilja pakkumises taotlejale antava toetuse määraks on kehtestatud 0,05 eurot lapse kohta õppepäevas; kaasnevate haridusmeetmete toetus on 25 eurot õpilase kohta õppeaastas
- Alates 2022. aastast toetab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kohalike omavalitsuste kaudu mahetoidu pakkumist²⁶ koolieelse lasteasutuse lastele ja statsionaarses õppes õppivatele üldhariduskoolide 1.–12. klassi õpilastele. Toetuse suurus ühe koolieelse lasteasutuse lapse kohta on 4,90 eurot ja ühe üldhariduskooli õpilase kohta 2,20 eurot kalendrikuus. Toetust saavad kõik koolid ja lasteaiad, mille toitlustaja kasutab toidu valmistamiseks vähemalt 20% mahepõllumajanduslikke koostisosi ning on oma tegevusest Põllumajandus- ja Toiduametit teavitanud.

Lisaks aitavad koolikava eesmärkide täitmisele kaasa koolikava üldised teavitustegevused, kaasnevate haridusmeetmete rakendamine ning eri huvirühmade elluviidavad tegevused, mis on seotud puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete populariseerimisega laste hulgas. Huvirühmade tegevused ei ole otseselt seotud koolikavaga, kuid kaudsed eesmärgid seonduvad laste toitumise ja koolitoiduga ning sellepärast on nende tegevuste panus oluliseks täienduseks koolikavale.

Koolikava toetavad teavitustegevused ja huvirühmade sidustegevused

1. „Tarbi toitu targalt“ on haridusasutustele suunatud veebileht koos õppematerjalidega, mis keskenduvad toidu väärtustamisele ja toidu raiskamise vähendamisele²⁷.
2. Eesti Korteriühistute Liidu projekt ja käsiraamat „Väärtustades toitu“²⁸.

²⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/120042012008?leiaKehtiv>

²⁶ <https://www.pria.ee/toetused/haridusasutuses-mahepõllumajandusliku-toidu-ja-mahepõllumajanduslikke-koostisosi-sisaldava>

²⁷ <https://tarbitoitutargalt.ee/haridusasutusele/>

²⁸ <https://www.ekyl.ee/projektid/vaartustadestoitu>

3. Maaeluministeeriumi tellimusel on koolipuuvilja ja -köögivilja kava raames mitmel moel tutvustatud puu- ja köögivilja kasulikkust. Üks näide on Jänku-Jussi multifilmid²⁹, millest üks osa on koolipuuvilja kava teemaline: „Jänku-Juss teeb õunamahla“. Samuti toimub Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eestvedamisel iga-aastase üritusena avatud talude päev³⁰, kus iga huviline saab külastada põllumajandus ettevõtteid.
4. Eesti Põllumajandusmuuseum ja Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool³¹ korraldavad õpilastele aasta jooksul üritusi, kus tegeletakse põllumajandusega ja toiduvalmistamisega. Olustvere kool pakub õpilastele võimalust koolikava kaasnevate haridusmeetmete kaudu sellistes tegevustes osaleda.
5. Räpina Aianduskool korraldab igal aastal koolieelsetele lasteasutustele ning üldhariduskoolide õpilastele taimekasvatuseprojekte. Näiteks 2022/2023. õppeaastal tõsteti fookusesse maasikakasvatust koos õppematerjalidega ja mängudega. Projektitegevused on iga-aastased ja keskenduvad erinevatele aiasaadustele.
6. Koolikava tulemuslikkuse tagamiseks on kavaga seotud lisameetmeteks tervisliku toitumise eeliseid kajastavad veebilehed.
 - TAI veebilehel³² on teavet eri vanuses kasutajatele: lastele puu- ja köögivilja ja tervisliku toitumise kasulikkusega seotud mängud ning täiskasvanutele teave ja soovitused laste tervisliku toitumise kohta³³. TAI on välja töötanud ka toitumisprogrammi NutriData³⁴, mis võimaldab analüüsida menüü energia- ja toitainesisalduse vastavust Eesti riiklikele ea- ja soopõhiste toitumissoovitustele.
 - Eesti toidu veebilehel³⁵ on teavet Eesti ja teiste Euroopa riikide toitumise, toitumissoovituste, mahetoidu ja kohalike traditsiooniliste toiduretseptide kohta.
7. Eesti Toiduainetööstuse Liidu elluviidavad tegevused³⁶.
 - Teavitustöö tasakaalustatud toitumise kohta ning erinevate tootekategooriate (liha, piim, koorejäätis, rapsiõli, täistera pagaritooted) kasulike omaduste tutvustamine.
 - Erinevate toidutootmissektorite tutvustamine koolides läbi praktiliste ja mänguliste tegevuste.
8. Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja tegevused piima ja piimatoodete populariseerimisel ning hariduslikel ja teadvustamise eesmärkidel.

²⁹ <http://www.jankujuss.ee/>

³⁰ <https://www.avatudtalud.ee/et/talule>

³¹ [https://www.tuur.ee/tuurid/08-kutseoppeasutuste-virtuaaltuurid/18-olustvere/?startscene=0&startactions=lookat\(-5,92,9.73,88.96,0,0\);](https://www.tuur.ee/tuurid/08-kutseoppeasutuste-virtuaaltuurid/18-olustvere/?startscene=0&startactions=lookat(-5,92,9.73,88.96,0,0);)

³² <http://www.toitumine.ee/>

³³ <http://toitumine.ee/toitumine-erinevates-eluetappides/lapsed/soovitused-vanematele>

³⁴ <http://tap.nutridata.ee/>

³⁵ <http://eestitoit.ee/>

³⁶ <https://www.toiduliit.ee/>

- Terviseõpetus lastele, tunniteema pealkiri „PIIM”³⁷. Haridusasutustele on ette valmistatud materjalid (õpetlikud, mängulised) piimateemalise õppetunni korraldamiseks. Haridusasutustele vabalt kättesaadav ja kasutatav.
 - „Piim igale eale”³⁸. Õpetlikud videod piima kasulikkusest, mis on lisatud ka populaarsesse veebipõhisesse videokeskkonda YouTube. Haridusasutustele vabalt kättesaadav ja kasutatav.
 - Veebiraamat „Missioon Piim”³⁹. Lastele ja noortele suunatud veebiraamat, mis jutustab lastele suunatud vormis õpetliku sisuga loo piimatootmisest, algusest kuni toidukorvi jõudmiseni välja. Haridusasutustele vabalt kättesaadav ning kasutatav.
9. Maaelu Teadmuskeskus tegevused põllumajandussektori tutvustamisel avalikkusele ja haridusasutustele.⁴⁰
- Taimekastid lasteaedades,peenra rajamine kogukondades jpm.

7.6 Teavitamise ja avalikustamise kord

Koolikavas osalejatele tuleb Euroopa Liidu rolli teadvustamiseks paigaldada haridusasutusse nähtavale kohale komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 12 kohaselt Euroopa Liidu koolikava plakat, mis peab asuma osaleva haridusasutuse peasissekäigu juures selgelt nähtavas kohas. Kaasnevate haridusmeetmete raames kasutatavatel õppematerjalidel ja -vahenditel peab olema Euroopa Liidu lipp ja sõna „koolikava” ning juhul, kui materjalide ja vahendite suurus seda võimaldab, ka Euroopa Liidu antav rahaline toetus.

Viited Euroopa Liidu rahalisele panusele peavad olema vähemalt sama selgelt nähtavad kui viited muude avalik-õiguslike või eraõiguslike isikute tehtud panustele. Euroopa Liidu koolikava plakat peab vastama järgmistele komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 lisas sätestatud miinimumnõuetele:

- plakati suurus: A3 või suurem;
- tähed: 1 cm või suuremad;
- pealkiri: Euroopa Liidu koolikava;
- sisu vähemalt järgmises sõnastuses: „Meie [täpsustage haridusasutuse liik (nt lasteaed / eelkool / alg- või keskkool)] osaleb Euroopa Liidu poolt rahaliselt toetatavas üleeuroopalises koolikavas”;
- plakatil peab olema Euroopa Liidu embleem.

Lisaks on soovitatav rõhutada puu- ja köögiviljade ning piima ja piimatoodete toiteväärtuselisi eeliseid ja anda lastele toitumissuuniseid. Plakati olemasolu kontrollib PRIA kohapealse kontrolli käigus.

³⁷ <http://www.piimaliit.ee/terviseopetus-lastele/>

³⁸ <http://www.piimaliit.ee/piim-igale-eale/>

³⁹ <http://www.piimaliit.ee/missioonpiim/>

⁴⁰ <https://metk.agri.ee/>

8. Järelevalve, kontrolli ja hindamise kord

Koolikava rakendamise tulemusi hinnatakse liikmesriigi ja Euroopa Liidu tasandil. Koolikava rakendamise, hindamise ja aruandluse kohta kogub PRIA perioodiliselt (kalendriaasta, õppeaasta) järgmisi põhilisi andmeid, mis on aluseks koolikava strateegiliste tulemuste hindamiseks:

- koolikavas osalevate haridusasutuste arv;
- koolikavasse kaasatud laste arv puu- ja köögivilja pakkumise toetuse, piima ja piimatoodete pakkumise toetuse ning kaasnevate haridusmeetmete toetuse vaates;
- haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetuse raames taotletud kogused kategooriate kaupa;
- haridusasutuses piima ja piimatoodete pakkumise toetuse raames taotletud kogused kategooriate kaupa;
- Euroopa Liidu ja Eesti makstud toetussummad puu- ja köögivilja pakkumiseks, piima ja piimatoodete pakkumiseks ning kaasnevate haridusmeetmete elluviimiseks.

Kogutud andmete statistiline ülevaade (andmed uuenevad perioodiliselt) on kättesaadav koolikava andmete veebirakenduses⁴¹.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium teeb koostöös PRIA-ga järelevalve tulemustest kokkuvõtte, mis sisaldab komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artikli 9 lõikes 3 sätestatud teavet ning esitab järelevalve tulemused Euroopa Komisjonile 31. jaanuariks pärast asjaomase õppeaasta lõppu.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium koostab põllumajandussektori kvartali- ja aastaülevaated⁴² ning analüüsib sealhulgas koolikava rakendamise tulemusi.

PRIA kontrollib haridusasutuses puu- ja köögivilja pakkumise toetuse, piima ja piimatoodete pakkumise toetuse ning kaasnevate haridusmeetmete toetuse taotluse esitamisel nõutavate dokumentide olemasolu, esitatud andmete õigsust ja taotleja vastavust toetuse saamise nõuetele.

Kohapealset kontrolli teeb PRIA kui makseasutus. Koolikava toetuse taotleja ja haridusasutus, mille lapsed on tarbinud abikõlblikke tooteid või osalenud kaasnevate haridusmeetmete raames toetatavas tegevuses, peavad säilitama koolikava toetuse taotlemisega seotud dokumente seitse aastat.

PRIA teeb igal õppeaastal läbiviidud kohapealsetest kontrollidest ja nendega seotud tulemustest kokkuvõtte ning esitab kontrolliaruande Euroopa Komisjoni asjaomasele õppeaastale järgneva kalendriaasta 31. oktoobriks.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitab Euroopa Komisjonile hiljemalt 1. märtsiks 2029 hindamisaruande, mis sisaldab komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40 artiklis 9 osutatud hindamise tulemusi esimest viit õppeaastat hõlmava rakendamisperioodi kohta.

⁴¹

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMDEiN2NINmItMjgyOC00NGE2LWJkYWQtMWE1NDRmYjc2ZjcxIiwidCI6ImY5OWM0MjFjLTA1ZGIiNGNjZi04NGNkLTlkYWE4YzQ2MDFmOSIsImMiOiI9>

⁴² <https://www.agri.ee/maaelu-pollumajandus-toiduturg/pollumajandus-ja-toiduturg/ulevaated-ja-statistika>